

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1917 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förre kronojägaren A. J. Johansson.

I en den 23 april 1917 till riksdagen avlåten, till bankoutskottet hänvisad proposition nr 281 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre kronojägaren *Anders Johan Johansson* må från och med den 1 juni 1915 under sin återstående livstid från statens domäners fond uppbära en årlig pension av 450 kronor.

Åberopade statsrådsprotokollet är av följande lydelse:

»Den 5 februari 1915 inkom till domänstyrelsen genom överjägmästaren i södra distriktet anmälan från jägmästaren i Kalmar revir Fredrik Nauckhoff angående kronojägaren i Högsby bevakningstrakt av nämnda revir Anders Johan Johanssons förhållande i tjänsten. Överjägmästaren hemställde, att domänstyrelsen måtte ålägga Johansson suspension under minst tre månader. Vid anmälan var fogad en mellan Nauckhoff och Johansson under den närmaste tiden därförut förd skriftväxling. Domänstyrelsen ansåg av denna framgå, att Johansson upprepade gånger visat sin förman jägmästaren synnerlig vanvördnad och dessutom vägrat fullgöra honom i tjänsten givna uppdrag, på grund varav styrelsen skulle utan vidare kunnat ålägga Johansson suspension från tjänst och avlöning under viss tid. Men då det syntes styrelsen otroligt, att en i normalt sinnestillstånd varaude person utan anledning skulle kunna uppföra sig så, som Johansson gjort, och då det anförts, att Johansson alltid visat sig inbunden och egendomlig, ansåg styrelsen

för sannolikt, att Johansson befunde sig i ett i psykiskt hänseende abnormt tillstånd, som medförde oförmåga att öva nödig självkritik. Under sådana förhållanden syntes det styrelsen, att en bestraffning, som skulle dels medföra avlöningens förlust under viss tid, dels inverka ofördelaktigt och försenande på framtida eventuella ålderstillägg, skulle vara olämplig och kanske orättvis och att saken, åtminstone för tillfället, bäst skulle ordnas genom någon tids tjänstledighet för kronojägaren. Den form av bestraffning, som kallas varning, ansåg styrelsen härvidlag ej användbar, då styrelsen fann det nödvändigt, att Johansson avstängdes från tjänstutövning, och någon annan form härför fann styrelsen ej stå till buds än antingen åläggande av suspension eller meddelande av tjänstledighet.

Den i Högsby å samma plats som Johansson bosatte provinsialläkaren Albin Jonsson sattes därför i tillfälle taga del av ovanberörda skriftväxling mellan jägmästaren och kronojägaren Johansson samt tillfrågades under hand, huruvida han på grund därav och med den känedom han möjligen kunde äga om Johansson ansåg sig kunna vitsorda Johanssons behov av tjänstledighet på grund av sjukdom. Nämnade läkare avgav den 8 februari 1915 ett utlåtande, vari han förklarade sig anse, att Johansson »lider av så höggradig nervositet, att han saknat förmåga att fullt inse det olämpliga i sitt skrivsätt till sin förman, och torde han för denna sin sjukdom vara i behov av någon tids (2 à 3 månaders) tjänstledighet».

Den 9 februari 1915 meddelade därefter domänstyrelsen Johansson »på grund av genom läkarbetyg styrkt sjukdom» tjänstledighet från och med samma dag till och med den 8 maj samma år.

Den 19 februari 1915 inkom Johansson till Kungl. Maj:t med besvär över detta domänstyrelsens beslut. Då han icke begärt någon tjänstledighet och ej heller av sjukdom vore förhindrad att sköta sin tjänst, ansåge han den meddelade tjänstledigheten rättsvidrig.

Domänstyrelsen redogjorde i infortrat utlåtande den 5 mars 1915 för anledningen till det överklagade beslutet samt meddelade, att Johansson, som vore född år 1875, den 23 februari 1905 antagits till extra kronojägare samt den 8 juni 1911 blivit från och med den 1 juli samma år antagen till kronojägare i Högsby bevakningstrakt. Jägmästaren Nauckhoff hade intygat, att Johansson städse med plikttrohet, omtanke och berömvärt nit fullgjort sina tjänståligganden samt ända tills på sista tiden uppträtt höviskt mot sin förman. Styrelsen hemställde, att besvären måtte lämnas utan avseende.

Justitiekanslersämbetet, vars yttrande infortrades, anförde i utlåtande

den 20 mars 1915, att enär det åberopade läkarbetyget icke utvisade, att Johansson vore urståndsatt att sköta sin befattning, utan härutinnan allenast innehölle, att han lede av höggradig nervositet och för denna sin sjukdom *torde* vara i behov av någon tids tjänstledighet, ämbetet för sin del ansåge, att tjänstledighet icke bort mot Johanssons vilja honom meddelas. Ämbetet yttrade vidare, att av handlingarna framginge, att domänstyrelsen ansett, att Johansson för fel i tjänsten gjort sig förfallen till suspension, men att styrelsen, i stället för att ålägga honom dylikt straff, mot hans vilja meddelat honom tjänstledighet. Att straffa en tjänsteman, som förskyllt kriminellt ansvar, med tvångspermission måste anses stridande mot lag och kunde leda till betänkliga konsekvenser. Ämbetet hemställde därför, att domänstyrelsens överklagade beslut måtte undanröjas.

Den 24 april 1915 undanröjde Kungl. Maj:t domänstyrelsens förenämnda beslut och förklarade, att styrelsen ägde att upptaga jägmästarens framställning till förnyad provning.

Sedan detta beslut blivit Johansson delgivet men innan domänstyrelsen hunnit fatta något nytt beslut med anledning av den gjorda anmälan, inkom Johansson med ansökan om avsked, vilket den 28 maj 1915 av styrelsen beviljades, varefter tjänsten den 31 juli 1915 besattes med ny ordinarie innehavare.

I en till Kungl. Maj:t den 26 oktober 1915 ingiven skrift anhöll därefter Johanssons broder Aug. Andersson i Notteberg, att Kungl. Maj:t ville taga Johanssons avskedstagande under omprovning och om möjligt av nåd återinsätta honom i hans tjänst, så att tillfälle måtte beredas honom att genom erhållande av tjänstledighet och läkarvård söka återvinna hälsa och därmed möjlighet att åter sköta tjänsten, eller ock att han måtte berättigas kvarstå i skogsstaten, så att, därest han icke skulle bli återställd till hälsan, han måtte i sinom tid bli berättigad till pension. Andersson ansåge, att Johansson såväl vid avfattandet av sina skrivelser till jägmästaren Nauckhoff som vid avskedstagandet saknat sina sinnens fulla bruk. Han borde haft en förmyndare, som kunnat föra hans talan. Andersson själv hade ej vetat av förhållandet, förrän Johansson kommit till honom sjuk och utblottad. Johansson hade realiserat all sin egendom till underpris och förstört medlen. Andersson vore icke i den ekonomiska ställning, att han kunde försörja honom.

Domänstyrelsen anförde i utlåtande häröver den 11 december 1915 följande.

»Johansson, som inträdde i allmän civil tjänst den 23 februari 1905, då han antogs till extra kronojägare, hade vid avskedstagandet uppnått något över tio tjänstår, och skulle därför, om han kvarstått i tjänsten och erhållit tjänstledighet under fem på varandra följande år, jämlikt §§ 6 och 7 av lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension kunnat erhålla åtminstone avkortad pension.

Då hans förra tjänst nu är återbesatt, läser han ej kunna återinsättas i densamma. Ej heller läser syftet med Aug. Anderssons ansökning kunna nås genom att låta Johansson kvarstå i skogsstaten såsom extra kronojägare, enär han i sådan egenskap ej vore berättigad till pension och ej finge inkomster i annan mån än med arvode förenad tjänstgöring kunde anförtros honom.

Den enda form, under vilken ett tillnärmelsevis fullt tillgodoseende av sökandens broders i ansökningen angivna intressen skulle kunna äga rum, vore att Johansson, oavsett sitt hälsotillstånd, erhöle ledigblivande kronojägartjänst å annan plats, vilket kan ske, då sådana tjänster kunna tillsättas utan att till ansökning kungöras. Särskilt med hänsyn till vad som föregått hans avskedstagande torde såsom förutsättning härför gälla att genom vederbörligt läkarbetyg kan styrkas, att Johansson vid tiden för begäran om avsked icke varit vid sina sinnens fulla bruk, samt att likaledes behörigen styrkes den tid, under vilken han på grund av sjukdom är i behov av ledighet från tjänstens utövande.

Därest emellertid Eders Kungl. Maj:t skulle finna skäl till ett sådant tillmötesgående mot Johansson icke föreligga, förefinnes möjligheten att genom samstämmigt beslut av statsmakterna bereda Johansson understöd i form av pension eller annorledes, därvid de i lagen om civila tjänst innehavares rätt till pension angivna grunder synas bära huvudsakligen vinna tillämpning. Även härför torde likväl fordras upplysningar rörande Johanssons sinness tillstånd och antagligheten av hans återställande till hälsan utöver de nu befintliga. I följd härav anser sig styrelsen sakna anledning att nu framkomma med närmare förslag i sådant avseende.»

Med anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:t den 28 december 1915 domänstyrelsen att låta införskaffa sådan utredning angående Johanssons sinness tillstånd, som omförmäldes i styrelsens utlåtande.

Med skrivelse den 14 september 1916 överlämnade därefter domänstyrelsen åtskilliga handlingar, bland annat ett av överläkaren vid sjukhuset vid Långbro, varest Johansson varit intagen under tiden 7—31 mars 1916, medicine doktorn Olof Kinberg den 7 maj 1916 avgivet utförligt utlåtande, vari Kinberg såsom slutsats yttrat, att Johansson såväl vid begäendet av de tjänstefel, som föranledde hans tjänstledighet, som vid inlämnandet av avskedsansökan handlat under inflytande av sinnessjukdom samt att han fortfarande vore sinnessjuk och i behov av vård.

För egen del har domänstyrelsen yttrat sig sålunda.

»Under sådana förhållanden finner styrelsen skäl föreligga för att på lämpligt sätt Johansson må komma i en relativt tryggad ekonomisk ställning.

Flera olika vägar härtill synas styrelsen därvidlag kunna komma i fråga.

Först må ifrågasättas, huruvida Eders Kungl. Maj:t, med hänsyn till vad som blivit upplyst rörande Johanssons oförmögenhet att bedöma sina handlingar vid tiden för ingivandet av avskedsansökningen, må finna skäligt förklara det honom meddelade avskedet skola återgå. Då emellertid tjänsten såsom kronojägare i Högsby bevakningstrakt redan den 31 juli 1915 återbesatts med ordinarie innehavare, torde för sådan händelse domänstyrelsen få transportera Johansson till annan ledigblivande kronojägartjänst, som därefter under Johanssons sjukdom skulle uppehållas av vikarie. Av en sådan anordning skulle följa, dels att Johansson för tiden från avskedets beviljande, intill dess han till hälsan återställd återinträder i tjänst eller ock på grund av stadgande i 6 § av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst-innehavares rätt till pension från tjänsten avgår med rätt till avkortad pension, skulle erhålla 600 kronor för år räknat, dels ock rätt för honom till pension från blivande avskedstagande enligt 7 § i nyssnämnda lag.

Jämväl skulle kunna tänkas upptagande av någotdera av de uti styrelsens underdåniga skrivelse den 11 december 1915 berörda alternativen, varvid tillika synes kunna böra komma under omprövning, huruvida ej vid upplysta förhållanden Johansson borde även för sådant fall beredas något understöd för tiden från avskedstagandet i maj 1915 till dess ifrågakommande alternativets tillämpande föranledde dylikt understöds bortfallande.»

Utlåtande i ärendet har därpå den 13 oktober 1916 avgivits av statskontoret, som anfört följande.

»Då det numera får anses utrett, att f. d. kronojägaren i Högsby bevakningstrakt av Kalmar revir Anders Johan Johansson såväl vid begående av de tjänstefel, som föranledde domänstyrelsen att meddela honom tjänstledighet, som ock vid framställande av den ansökning, på grund varav nämnda styrelse meddelade honom avsked från tjänsten, handlat under inflytande av sinnessjukdom, vill det synas statskontoret billigt, att åtgärder vidtagas, för att Johansson må undgå de för honom i ekonomiskt avseende betänkliga följderna av det honom meddelade avskedet. Johansson är visserligen, enligt vad handlingarna utvisa, fortfarande sinnessjuk och i behov av vård; men då det icke är utrett, att han kan anses för framtiden bliva av sådan anledning oförmögen att försörja sig genom eget arbete, utan fasthellre förhoppning hyses, att han skall kunna återvinna tjänstbarhet, synes den utvägen icke lämpligen kunna anlitas att bereda Johansson pension för återstående livstiden. Det torde därför böra så anordnas för Johansson, som om han icke erhållit avsked, i den mån så låter sig göra med hänsyn därtill, att den kronojägartjänst han innehade blivit med annan ordinarie innehavare besatt. Statskontoret anser sig alltså böra hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nädig proposition föreslå riksdagen medgiva, att Johansson utan hinder av det honom meddelade avsked skall anses alltjämt hava innehaft kronojägarbefattning och under tiden efter avskedet åtnjutit tjänstledighet för styrkt sjukdom; att denna tid alltså må räknas honom tillgodo såsom tjänstår, särskilt i pensionshänseende enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension; att Johansson må vid första ledighet å kronojägartjänst, som inträffar efter det domänstyrelsen erhållit meddelande om

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 8 saml. 27 häft. (Nr 37—39.) 2

beslutet i ärendet, placeras såsom innehavare av sådan tjänst; samt att till Johansson må av domänfondens medel utbetalas för tiden från avskedet, intill dess han åter blir innehavare av kronojägartjänst, ersättning, motsvarande vad han såsom för sjukdom tjänstledig kronojägare skulle hava uppburit i den lönegrad, han vid avskedet innehade.»

På given anledning har därefter förbemälde överläkare Kinberg avgivit följande intyg angående utsikterna för att Johansson skall bli återställd från sin sinnessjukdom:

»Förre kronojägaren Anders Johan Johansson, född den 30 december 1875 i Fröderyds socken, Kalmar län, intogs den 7 mars 1916 å härvarande sjukhus samt utskrevs den 31 i samma månad oförbättrad. Av mig tillgängliga handlingar rörande Johansson, jämförda med vad som under hans vistelse härstädes iakttagits framgår:

att Johansson alltsedan år 1913 företett symtom av sinnessjukdom;

att dessa bestått i en mängd hypokondriska idéer, förföljelseidéer samt mångfaldiga yttringar av en kverulerande självöverskattning; samt

att han under den tid sjukdomen fortfarit icke företett någon förbättring i tillståndet, även om enstaka symtom under vissa tider varit mindre framträdande.

På grund av sjukdomens långvarighet, symtomens och sjukdomsformens art får jag avgiva det utlåtandet,

att skäligen anledning saknas antaga, att förre kronojägaren Anders Johan Johansson från Högsby skall kunna bli till hälsan återställd från den sjukdom, varav han sedan mer än tre år lider, vilket härmed på heder och samvete intygas.

Sjukhuset vid Långbro, Älvsjö den 1 mars 1917.

Olof Kinberg.»

I infortrat förnyat utlåtande den 18 april 1917 har statskontoret anfört:

»Av överläkaren vid Långbro sjukhus doktor Olof Kinbergs den 1 mars innevarande år avgivna utlåtande framgår, att skäligen anledning saknas antaga, att förre kronojägaren Anders Johan Johansson skall kunna bli till hälsan återställd från den sinnessjukdom, varav han lider. Vid sådant förhållande anser sig statskontoret icke kunna vidhålla det förslag, som av statskontoret framlagts i underdånigt utlåtande den 13 oktober 1916, utan håller före, att pension bör av statsmedel beredas Johansson för återstående livstiden. Beloppet av denna pension synes böra motsvara vad han skulle hava i pension bekommit, därest han ur tjänsten avgått på grund av stadgandet i 6 § c) av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension d. v. s. såsom för framtiden oförmögen till tjänstgöring. Då pensionsunderlaget för Johansson vid hans avgång ur tjänsten utgjorde 600 kronor, skulle pensionen vid avgång av anledning, som nyss nämnts, enligt bestämmelsen i andra stycket av 7 § i samma lag utgöra 450 kronor. Johansson erhöll avsked den 28 maj 1915 och torde pensionen alltså böra utgå från och med den 1 juni samma år. Liksom övriga pensioner till tjänst innehavare vid domänförvaltningen synes pensionen till Johansson böra utgå av statens domäners fond.»

På grund av de i ärendet förekomna omständigheter och då numera *Departements-*
chefen. intygats, att skälig anledning saknas att antaga, att Johansson skall bli va återställd från den sinnessjukdom, vilken torde hava utgjort grunden för såväl hans anmärkta felaktiga uppförande i tjänsten som hans avskeds-tagande, anser jag i likhet med statskontoret, att pension bör beredas honom. I avseende å beloppet samt tiden för pensionens utgående instämmer jag med statskontoret.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifråga-varande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 281
må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 maj 1917.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling närvarande: se utlåtande nr 38.
